

Atjaunojošā taisnīguma aktuālās problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā

Statuss: Noslēdzies

Publicēts: 22.11.2014.

Eiropas Komisijas Krimināltiesību programmas projekti

Granta līgums Nr. JUST/2010/JPEN/AG/1546

Projekta īstenošanas laiks: 2012.gada 1.janvāris – 2013.gada 31.decembris

Projekta finansējums:

EUR 201 789,98 (80 % Eiropas Komisijas finansējums, 20 % budžeta līdzfinansējums)

Sadarbības partneri:

1. Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija;
2. Juridiskās palīdzības administrācija;
3. Asociācija „Patvērums „Drošā māja””;
4. Latvijas Tiesnešu mācību centrs;
5. Lietuvas Republikas Tieslietu ministrija;
6. Igaunijas Republikas Tieslietu ministrija;
7. The Lord Slynn of Hadley European Law Foundation (Lielbritānija).

Mērķi:

1. Ar zināšanām, kas iegūtas apmācību kursu laikā, uzlabot tiesu un kompetento institūciju pieņemto nolēmumu kvalitāti;

2. Praktizējošiem juristiem un advokātiem sniegt iespēju mācīties un iegūt vērtīgu informāciju no veikto pētījumu rezultātiem;

3. Iesaistot dalībniekus no dažādām Eiropas Savienības dalībvalstīm - pasniedzējus, projekta partnerus, centrālās institūcijas, veicināt sadarbības un kontaktu veidošanos juridiskās profesijas pārstāvju starpā nacionālā un starptautiskā līmenī;

4. Izmantot projekta ietvaros veiktā pētījuma „Sabiedriskās drošības piespiedu līdzekļu reglamentējums Eiropas Savienībā” rezultātus preventīvo piespiedu līdzekļu koncepta izstrādē un šo līdzekļu sistēmas izveidē Latvijā;

5. Veicināt speciālistu izpratni par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar cilvēktirdzniecību nopietnību, iepazīstināt speciālistus ar cilvēktirdzniecības aktuālākajiem jautājumiem un cietušo vajadzībām, lai pasargātu cietušos no atkārtotiem šāda rakstura noziegumiem nākotnē.

Aktivitātes:

1. Pētījums „Sabiedriskās drošības piespiedu līdzekļu reglamentējums Eiropas Savienībā”

Ar Ministru kabineta 2009. gada 9. janvāra rīkojumu Nr.6 Tieslietu ministrijai tika uzdots izstrādāt politikas plānošanas dokumentu – Preventīvo piespiedu līdzekļu koncepciju (apstiprināta ar Ministru kabineta 2013.gada 4.jūnija rīkojumu Nr.232), lai jau tuvākajā nākotnē Latvijas tiesību sistēmā varētu ieviest preventīvos piespiedu līdzekļus, proti, piespiedu pasākumus vardarbības novēršanai. Lai gan Latvijas Republikas Satversmes 89. un 111. pantā ir noteikts, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības, tomēr šobrīd valsts un pašvaldību institūciju darbība galvenokārt aprobežojas ar vainīgo personu saukšanu pie juridiskās atbildības pēc tam, kad tās jau ir izdarījušas tādu vardarbības aktu, par kuru ir paredzēts sods. Piespiedu pasākumi, piemēram, vardarbīgās personas iesaistīšana speciālās rehabilitējošās programmās vai, piemēram, aizliegums tuvoties apdraudētajai personai, personu lokam (bērniem u. tml.) vai noteiktai vietai, kas ir paredzēti, lai iespējamo vardarbību novērstu ārpus kriminālprocesa vai administratīvā pārkāpuma lietvedības, pašlaik Latvijā nav paredzēti. 2012.gada martā tika izsludināts iepirkums par pētījuma „Sabiedriskās drošības piespiedu līdzekļu reglamentējums Eiropas Savienībā” veikšanu, par minētā iepirkuma uzvarētāju tika pasludināts „Sabiedriskās politikas centrs „PROVIDUS””. Pētījuma izstrāde tika pabeigta 2012.gada 1.novembrī. Pētījums sniedz skaidru priekšstatu par preventīvo piespiedu līdzekļu mehānismiem, kādi jau šobrīd funkcionē atsevišķās Eiropas Savienības valstīs, kā arī informāciju par citu valstu pieredzi, ieviešot preventīvos piespiedu līdzekļus savā valstī. Pētījuma rezultātā iegūta informācija un izstrādātie ieteikumi tika izmantoti, lai izveidotu efektīvu un Latvijas situācijai atbilstošu preventīvo piespiedu līdzekļu sistēmu.

[Pētījums](#)

[Pētījums angļu valodā](#)

2. Pieredzes apmaiņas vizītes aktivitātes „Pētījums „Sabiedriskās drošības piespiedu līdzekļu reglamentējums Eiropas Savienībā”” ietvaros

Pieredzes apmaiņas vizītes Igaunijā un Somijā tika organizētas, lai, izmantojot apmeklēto iestāžu padomus, izvērtētu sistēmas praktiskai aizsardzības rīkojumu piemērošanai un izpētītu preventīvo līdzekļu piemērošanu, piemēram, kritērijus līdzekļu piemērošanai, iestādes, kuras ir iesaistītas riska novērtēšanā, statistiku, potenciālo cietušo ietekmi u.c.

2012. gada 17.-18. maijā Latvijas delegācija apmeklēja Igaunijas Republikas Tieslietu ministriju, Igaunijas Valsts prokuratūru, Igaunijas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Cietušo atbalsta dienestu, Mediācijas nodaļu, kā arī nevalstisko organizāciju - Sieviešu krīzes centru. 2012. gada 5.-7. jūnijā notikušajā pieredzes apmaiņas vizītē Somijā Latvijas delegācija viesojās Somijas Republikas Tieslietu ministrijā un tās Kriminālsodu izpildes aģentūrā un Kriminālpolitikas departamentā, tikās ar Helsinku pilsētas tiesnesi un Helsinku policijas pārstāvjiem, kā arī apmeklēja nevalstisko organizāciju „The Federation of Mother and Child Homes and Shelters”.

Apmaiņas vizīšu laikā iegūtās zināšanas un informācija par Igaunijas un Somijas normatīvo regulējumu un pieredzi preventīvo piespiedu līdzekļu piemērošanā tika detalizēti atspoguļotas un analizētas Tieslietu ministrijas pasūtītajā pētījumā „Sabiedriskās drošības piespiedu līdzekļu reglamentējums Eiropas Savienībā”, kas tika veikts projekta „Atjaunojošā taisnīguma aktuālās problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā” ietvaros. Būtisks uzsvars tika likts uz iegūto zināšanu un informācijas

izvērtēšanas posmu, konkrētāk, kuri no ārvalstīs īstenotajiem risinājumiem atbilst Latvijas situācijai un mērķiem. Piemēram, gan Somijā, gan Igaunijā preventīvo piespiedu līdzekļu piemērošana ir individuāls tiesību aizsardzības līdzeklis, savukārt Latvija preventīvo piespiedu līdzekļu sistēmu vēlas redzēt krietni plašāku – ne vien konkrētu apdraudēto personu aizsardzībai, bet arī sabiedrības drošības interešu aizsardzībai kopumā, kas pieprasa galveno uzmanību preventīvo piespiedu līdzekļu sistēmā veltīt tieši darbam ar vardarbības risku radošo personu.

3. Konference par „Cilvēktiesību samērošana un preventīvo piespiedu līdzekļu izpratne”

Noslēdzoties pētījumam „Sabiedriskās drošības piespiedu līdzekļu reglamentējums Eiropas Savienībā”, 2013.gada 27.martā tika rīkota konference „Cilvēktiesību samērošana un preventīvo piespiedu līdzekļu izpratne”. Pētījuma mērķis bija izpētīt Igaunijas, Somijas un Lielbritānijas (Anglijas un Velsas, kā arī Skotijas) normatīvo regulējumu un praktisko pieredzi vardarbības risku izvērtēšanā un vardarbības novēršanā ar preventīviem piespiedu līdzekļiem, kā arī sniegt vadlīnijas un rekomendācijas preventīvo piespiedu līdzekļu sistēmas izveidei Latvijā. Konferencē „Cilvēktiesību samērošana un preventīvo piespiedu līdzekļu izpratne” tika izklāstīti veiktā pētījuma rezultāti, aktualitātes un problēmjautājumi, kā arī veicinātas diskusijas starp tiesību speciālistiem par risinājumiem un ieteikumiem nacionālās sistēmas uzlabošanai. Konferencēs ietvaros tika apskatīti ne tikai cilvēktiesību un prevencijas samērošanas aspekti, bet arī prevencijas pasākumu organizēšanas prakse Latvijas pašvaldībās, konkrētāk, Saldus un Cēsu novada pašvaldībās.

Apmācību kursā piedalījās 75 dalībnieki - politikas veidotāji, nevalstiskā sektora pārstāvji, probācijas dienesta un Valsts policijas pārstāvji, kā arī tiesneši un prokurori. Ar pētījuma rezultātiem auditoriju iepazīstināja PROVIDUS pētnieki Ilona Kronberga, Gatis Litvins un Sanita Sīle. Nacionālie lektori - Evita Miezāne, LR Tieslietu ministrijas pārstāve, iepazīstināja ar plānoto rīcību preventīvo piespiedu līdzekļu ieviešanai Latvijā, savukārt Dr.iur., Andrejs Judins, krimināltiesību eksperts un 11.Saeimas deputāts, iepazīstināja ar cilvēktiesību un prevencijas samērošanas aspektiem. Ārvalstu lektori - Mark Tempest (Lielbritānija) un Dr. Mirka Smolej (Somija), informēja par preventīvo piespiedu līdzekļu piemērošanas gaitu, ieguvumiem un izaicinājumiem Somijā un Lielbritānijā.

[Konferences prezentācijas](#)

4. Pētījums „Mehānismi cietušo kompensācijai kriminālprocesā Eiropas Savienībā”

Eiropas Komisijas īpašās programmas „Krimināltiesības” projekta „Atjaunojošā taisnīguma aktuālās problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā” ietvaros tika veikts pētījums „Mehānismi cietušo kompensācijai kriminālprocesā Eiropas Savienībā”. 2012.gada jūlijā tika izsludināts iepirkums par pētījuma „Mehānismi cietušo kompensācijai kriminālprocesā Eiropas Savienībā” veikšanu, par minētā iepirkuma uzvarētāju tika pasludināts „Sabiedriskās politikas centrs „PROVIDUS””. Pētījuma izstrāde tika pabeigta 2013.gada 1.martā.

Pētījums ir cieši saistīts ar Stokholmas programmas prioritātēm, savukārt ne Latvijā, ne kādā citā no Baltijas valstīm nav veikts padziļināts pētījums par cietušo kompensācijas regulējumu. Pētījuma mērķis bija izvērtēt nacionālo, kā arī vairāku Eiropas Savienības dalībvalstu regulējumu par cietušo tiesībām uz kompensāciju. Pētījumā tika apskatītas trīs Eiropas Savienības dalībvalstu - Austrijas, Lietuvas un Portugāles, nacionālie regulējumi, sistēmu izvērtējums un labāko prakšu apkopojums, kas veidos pamatu cietušo kompensāciju regulējuma pilnveidošanai un uzlabošanai valstīs, kuru sistēmas pētījuma ietvaros tika izvērtētas. Pētījumu un tā rezultātus varēs plaši pielietot politikas veidotāji, kuri pamatotu grozījumu projektus ar pētījuma rezultātiem, kā arī praktizējošie speciālisti, kuri strādā ar cietušajiem, lai paplašinātu viņu zināšanas par citu dalībvalstu likumdošanu.

[Pētījums](#)

[Pētījums angļu valodā](#)

5. Konference par „Mehānismi cietušo kompensācijai kriminālprocesā Eiropas Savienībā”

Noslēdzoties pētījumam „Mehānismi cietušo kompensācijai kriminālprocesā Eiropas Savienībā”, 2013.gada 22.maijā tika rīkota konference „Mehānismi cietušo kompensācijai kriminālprocesā Eiropas Savienībā”, kas iepazīstināja ar pētījuma rezultātiem. Pētījuma mērķis bija izpētīt Eiropas Savienības dalībvalstu pieredzi un likumdošanu attiecībā uz kompensāciju kriminālprocesā cietušajiem, kā arī veikt Latvijas tiesas nolēmumu analīzi par cietušo kompensācijas pieprasīšanu. Savukārt konferences uzdevums

bija veicināt izpratni par atjaunojošo taisnīgumu, detalizēti izskaidrojot cietušo tiesības, jo sevišķi tiesības uz kompensāciju, dodot ieskatu citu Eiropas Savienības dalībvalstu likumdošanā, kā arī Eiropas Savienības piemērotajos standartos. Konferencē piedalījās 135 dalībnieki - politikas veidotāji, probācijas darbinieki, tiesneši, prokurori, advokāti, juristi un valsts iestāžu darbinieki, kuri atbild par atjaunojošā taisnīguma ieviešanu.

Ar pētījuma rezultātiem auditoriju iepazīstināja PROVIDUS pētnieki Ilona Kronberga un Gatis Litvins. Nacionālie lektori - Dace Landmane, VP RRP Kriminālpolicijas vecākā inspektore, sniedz informāciju par cietušo vajadzību izvērtējumu pirmā kontakta laikā ar Valsts policiju, savukārt Iveta Grīnberga, Juridiskās palīdzības administrācijas Juridiskās nodaļas vadītāja, informēja par valsts kompensāciju cietušajiem. Ārvalstu lektori - Ulf Hjerpe (Zviedrija), Noziegumu upuru kompensācijas un atbalsta dienesta jurists, Liina Hallik (Igaunija), Sociālās apdrošināšanas padomes pārstāve un Virginijus Varnaitis (Lietuva), Lietuvas Tieslietu ministrijas pārstāvis, sniedza ieskatu Zviedrijas, Igaunijas un Lietuvas atbalsta sistēmās noziedzīgos nodarījumos cietušajiem.

[Konferences prezentācijas](#)

6. Apmācību kurss „Mantas konfiskācijas tiesiskais regulējums Latvijā un Eiropas Savienībā; tās izpildes mehānisma efektivitātes nodrošināšana”

Eiropas Komisijas īpašās programmas „Krimināltiesības” projekta „Atjaunojošā taisnīguma aktuālās problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā” ietvaros 2012.gada 17. - 18.oktobrī tika rīkots apmācību kurss „Mantas konfiskācijas tiesiskais regulējums Latvijā un Eiropas Savienībā; tās izpildes mehānisma efektivitātes nodrošināšana”. Apmācību kurss tika veidots kā turpinājums pētījumam, kas tika sākts, pamatojoties uz Norvēģijas finanšu instrumenta projektu „Tehniskā palīdzība Eiropas Savienības *acquis communautaire* ieviešanā” par mantas konfiskācijas regulējumu Latvijā un Eiropas Savienībā. Ieviešot Pamatlēmumu 2006/783/TI, tika atklātas nepilnības ne tikai Latvijas sistēmā, bet arī nepilnības un atšķirības dažādu Eiropas Savienības dalībvalstu sistēmās, kas nenodrošina efektīvu aizsardzību cietušajiem, kuru manta ir iesaistīta pārrobežu finanšu noziegumos. Apmācību kursa ietvaros tika izklāstīti pētījuma rezultāti, kā arī diskutēts par citu Eiropas Savienības dalībvalstu labo praksi mantas konfiskācijas jomā, lai iepazīstinātu praktizējošus tieslietu speciālistus un politikas veidotājus ar nacionāliem un starptautiskiem problēmjautājumiem. Apmācību kursā piedalījās 120 dalībnieki – tiesneši, prokurori, izmeklētāji, kuri strādā ar finanšu noziegumiem, tai skaitā Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes pārstāvji, Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldes un Muitas Kriminālpārvaldes pārstāvji un tiesu izpildītāji, kas ir iesaistīti konfiskācijas izpildē.

Pasākumu vadīja Satversmes tiesas priekšsēdētājs Gunārs Kūtris un zvērināts advokāts Jānis Rozenbergs. Lekcijas vadīja gan nacionālie, gan ārvalstu lektori – Devīds Diksons (Lielbritānija), Kristīne Strada-Rozenberga, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes dekāne, Juris Stukāns, Rīgas Apgabaltiesas tiesnesis, un Arvīds Kalniņš, LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors.

[Apmācību kursa prezentācijas](#)

7. Apmācību kurss „Cilvēktirdzniecības atpazīšana, izmeklēšana, novēršana kā efektīvs ierocis noziedzīgā fenomena izskaušanai”

Eiropas Komisijas īpašās programmas „Krimināltiesības” projekta „Atjaunojošā taisnīguma aktuālās problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā” ietvaros 2013.gada 26. - 27.septembrī tika rīkots divu dienu apmācību kurss „Cilvēktirdzniecības atpazīšana, izmeklēšana, novēršana kā efektīvs ierocis noziedzīgā fenomena izskaušanai”. Apmācību kursa mērķis bija veicināt praksi, kā efektīvāk atpazīt, izmeklēt un novērst cilvēku tirdzniecību un padarīt izmeklēšanu par efektīvu rīku gan Latvijā, gan citās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Apmācību kursa ietvaros, dalībnieki tika iepazīstināti ar veiktajiem grozījumiem normatīvajos aktos, kas saistīti ar direktīvas par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI, ieviešanu, kā arī iepazīstinātu praktizējošos speciālistus ar jaunākajiem pasākumiem un tendencēm cilvēktirdzniecības nozarē. Apmācību kursā piedalījās arī nevalstiskā sektora pārstāvji, kas iepazīstināja ar Latvijā pieejamajiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem cilvēktirdzniecības upuriem.

Divu dienu apmācību kursā piedalījās 155 dalībnieki - tiesneši, prokurori, izmeklētāji, advokāti, ministriju un padotības iestāžu un nevalstiskā sektora pārstāvji, kuri strādā ar cilvēku tirdzniecības novēršanu. Apmācību kursu vadīja Iekšlietu ministrijas pārstāve Lāsma Stabiņa. Konferencē piedalījās gan nacionālie lektori - Aivars Bergmanis, Ģenerālprokuratūras pārstāvis, Vadims Nazarovs,

Valsts policijas pārstāvis, Sandra Zalcmane, Patvērums „Drošā māja” valdes priekšsēdētāja, gan ārvalstu lektori - Olegas Fedosiukas (Lietuva), Ann Hamilton (Lielbritānija), Patricia Le Cocq (Beļģija), Rhys Hadden(Lielbritānija).

[Apmācību kursa prezentācijas](#)

<https://www.tm.gov.lv/lv/projekts/atjaunojosa-taisniguma-aktualas-problemas-risinasanas-perspektivas-eiropas-savieniba>